

Rüştü Bozkurt

rustu.bozkurt@dunya.com

İş dünyamız "entelektüel korkaklığı" aşmalı

Önümüzdeki dönemde, üretim sistemi radikal değişikliklere uğrayacak. İş insanlarımız, ürünlerin mekanik ve elektrik aksamlarının ne olduğunu dünden bugüne nasıl bir gelişme gösterdiğini gelecekte olası değişmelere uyum gösterme potansiyellerini sürekli analiz etmeli.

Ağ Toplumu kavramının mucidi ünlü İspanyol kökenli sosyolog Manuel Castells "İletişimin Gücü" adlı kitabında, finansal değerlendirmenin kısa dönemde ekonominin dinamiklerini belirleyebileceğini ama uzun dönemde her şeyin "üretkenliğin artışına" bağlı olduğunu söylüyor. Ekonomide büyümenin, kârların, ücretlerin, birikim ve yatırımın köşe taşını üretkenliğin oluşturduğunu da belirten sosyolog, üretkenlik artışının kilit etkeninin de "yenilikçilik" olduğunun altını çiziyor.

Yaygın tanımlamasıyla "üretkenlik, girdileri çıktıya dönüştürme" düzeyidir. Bu bakış açısıyla değerlendirdiğimizde, ülkemizdeki gelişmeleri tartışırken bazı konuları sürekli gündemin ön sıralarında tutmamızın tam zamanıdır.

Üretkenliği artırmak için göz önünde tutulması gereken yetkinliklerimizden ilki, "üretim faktörlerini daha verimli biçimde yeniden birleştirmedir".

İkincisi, "üretim süreçlerini hızlandırma, kaynak verimi kadar zaman kazancı da sağlamadır".

Üçüncüsü, "işgücü profillerini, hızlanan ve karmaşıklığı artan iş süreçlerine egemenliğini artıracak bilgi ve beceriyle donatma".

Dördüncüsü, "iş süreçlerini hızlandırarak ve işgücü becerilerini artırarak daha yüksek katma değerlere ulaşan ürünleri piyasaya sunabilme".

Beşincisi de "gelenek taassubunu kırarak, kültürel yaratıcılık düzeyine ulaşma, özgür ve özgün emeğin yenilikçi özünü harekete geçirme".

Bileşenler farklılaşıyor

Bağlantı olanaklarının artmasıyla "akıllı, bağlantılı ürün işlevselliğindeki değişmelerin" sektör yapılarını ve rekabet doğasını hızla dönüştüreceğini öncü göstergeler kanıtlıyor. Porter ve Heppelmann'ın çalışmalarında ileri sürdükleri gibi:

- Yeni rekabet fırsatları ve tehditleri oluşuyor.
- Mevcut sektörlerin sınırları yeniden şekillenmekle kalmıyor;

Başta dijital teknoloji olmak üzere, diğer teknolojik gelişmelerin karşılıklı etkileşimi, iş süreçlerini nasıl değiştirdikleri, değişikliğe uygun işgücü profilinin nasıl olması gerektiği üzerinde düşünmeden, bir senteze ulaşmadan üretkenliğin itici gücü olan yenilik konusunda sağlıklı ve düzenli gelişme yaratamayız.

tamamen yeni sektörler ortaya çıkıyor.

• Son derece büyük ölçekli verilerin değerlendirilmesi ve içgörülerimize yansıtılması işyerinin uzun dönemli geleceği açısından hayati önem taşıyor.

• Sektörlerin sınırları genişledikçe ve yeni sektör yapıları oluştukça şirketlerin hangi rolleri üstleneceğiyle ilgili yeni stratejilerin tasarlanması ihtiyacı artıyor.

• İş yaşamının dar ve geniş anlamda bütün girdilerini, geçmişin değer ölçüleriyle değil, geleceğin değer ölçülerinde süzerek üretimin sürdürülmesi önem kazanıyor.

Ülkemizde 1980'lı yıllardan sonra üretim alanındaki atılımlarda kimi yanlışların tekrarlanmaması gerekiyor. Yanlışlardan biri, yatırım yaparken "bileşenlerle ilgili ayrıntı bilgisine dayalı analiz eksikliğiydi".

Önümüzdeki dönemde, üretim sistemi radikal değişikliklere uğrayacak. İş insanlarımız, ürünlerin mekanik ve elektrik aksamlarının ne olduğunu, dünden bugüne nasıl bir gelişme gösterdiğini, gelecekte olası değişmelere uyum gösterme potansiyellerini sürekli analiz etmeli. Mekanik ve elektrik aksamların analizi yetmez, sensörler, mikroişlemciler, veri saklama donanımları, yazılımlar, kontrol sistemleri gibi ürüne akıl ekleyen veri derleyen ve ileten, ürünü, "öğrenen ürün" konumuna taşıyan bileşenlerdeki gelişmeleri, bileşenleri üreten kaynakları, yapılarını, işlevlerini ve fiyatlarını da ayrıntılı biçimde bilmeleri gerekir. Bir adım ötesinde, kullanılan makine ve sistemlerde bağlantıları sağlayan bileşenlerle ilgili de ayrıntı bilgisi olmalıdır ki doğru yerde, doğru zamanda ve uygun maliyetle dönüşümü gerçekleştirebilelim.

Süreçlerin hızlanması

Üretimin yapısını değiştiren diğer iki yenilik alanı, "iş süreçlerinin hızlanması ve işgücü profillerinin değişmesidir". Hızlanma, kaynak verimini artırdığı gibi, zaman kazancı da sağlayarak üretilen değeri büyütmektedir.

İş süreçlerinin hızlanması "teknolojik gelişmelerden beslenir" ama gelişen teknolojileri kavrayan "işgücü" de istenen sonucu elde etmenin olmazsa olmazıdır.

Başta dijital teknoloji olmak üzere, diğer teknolojik gelişmelerin karşılıklı etkileşimi, iş süreçlerini nasıl değiştirdikleri, değişikliğe uygun işgücü profilinin nasıl olması gerektiği üzerinde düşünmeden, bir senteze ulaşmadan üretkenliğin itici gücü olan yenilik konusunda sağlıklı ve düzenli gelişme yaratamayız.

İş insanlarımız, günlük yaşamın hay huyu içinde yenilikleri yakalama, uygulama ve geliştirme konusunda kendilerini sorgulamalı: Ne kadar zamanımı, iş süreçlerini hızlandıran ve ona uygun işgücü bulmaya ayırıyorum?

Ülkemizin her yerinde iş insanlarıyla yaptığımız toplantılarda, mevcut eğitim-öğretim sisteminin bırakınız yeni oluşumları, mevcut üretim sisteminde bile katkı sağlayan işgücü arzı yaratmadığının altı çiziliyor. Bir yandan her ilimiz yapılacak bina, öğrencilerin alışverişi için üniversite talebinde bulunuyor; öte yandan aynı yörelerdeki toplantılarda öğrencilerin gerekli bilgiyi almadan okullarını bitirdikleri söyleniyor. Demek ki iş süreçlerini hızlandıracak teknik donanımları sağlasak bile o donanımı kullanacak işgücü sağlayamazsak ciddi israf yaratmaya doğru ilerliyoruz.

Yaratıcılık iklimi

Gelenek taassubunu kırarak kültürel özgürlükleri kullanma aşamasına gelebilmemiz, yeniliklerin beslediği üretkenlik için gerekli... Özgür ve özgün düşebilmenin toplumun derinliklerine sinmiş olması gerekiyor ki her alanda insanımızın sonsuz enerjisi olan yaratıcı gücünü zenginlik üretimine dönüştürebilelim.

Kendi deneyimlerimden ve çevredeki gözlemlerimden biliyorum ki bizde sadece siyasetçi, bürokrat has olmayan bir özellik var: İş insanı da, gazeteci de öğretim üyesi de işinde gücündeki sıradan insan da aykırı düşünceden hoşlanmıyor. Kültürümüz eleştirel akıl korku üzerine inşa edilmiş. İlkel değil ilkeli tutkuları olan ve çalışkan insanlarımız, kasaba kültürünün "bende olmayan başkasında da olmasın" anlayışının tuzaklarında harcanıyor. Tam da belirttiğimiz nedenle, üretkenliği artıran kilit etken yenilik üretimi, hepimizin önce "zihniyetimizi sorgulaması" sorumluluğuyla yüzleştiriyor.

Toplum olarak, üretkenliği artırarak dünya piyasalarında yerimizi almak istiyorsak; inançtan düşünceye geçmeliyiz. İnanç özgürlüğü ile düşünce özgürlüğünü karıştırıp, birbirine rakip haline getiren tek bir gelişmiş toplum olmadığını bilmeliyiz.

Bilim insanları söylüyor

Şükrü Hanioğlu, 22 Mayıs 2016 günü yazısında, "Siyasette hızla artan bir ivme ile güçlenen özelliklerden biri de 'entelektüel zemin yoksunluğudur' diyordu. Ülkemizde 'üstü örtülü entelektüel karşıtlı' seslerin yükseldiğinin de altını çiziyordu. Hanioğlu'nun gözlemini siyasetçilerimizle sınırlı tutmak haksızlık olur. Toplumumuzun her kesimde "entelektüel korkaklık" alabildiğine yaygın. Üç beş rakamı alt alta sıralamayı analiz sanan, temeldeki dinamiklerden uzak bir yığın rakamı alt alta sıralama alışkanlıkların pençesinde kıvranıyoruz.

Bütün iş insanlarımız, onların örgütlerini yönetenler, siyasetçiler, bürokratlar, medya mensupları, toplumuzun iyiliğini ve esenliğini istediğini düşünenler, kimseye hesap vermeden kendi vicdanlarımıza seslenelim: Dünya genelinde bilim ve teknolojinin yarattığı yeni düzene ayak uydurmak için gerekli emeği, parayı ve zamanı ayırarak "gerçeği öğrenme" konusunda üzerimize düşeni yapıyor muyuz?